

S P O M E N K A D R A G O V I Ć
Gospodarska škola Varaždin

Primljeno: 06.04.2007.
Prihvaćeno: 24.10.2007.

O STVARALAČKOM TRAGANJU DJEČJE I LUTKARSKE SCENE HNK U VARAŽDINU

U kreiranju autentičnog kazališnog izraza – nerijetko spoja umjetničkoga htjenja i nužnog osluškivanja imperativa prakse – Dječja i lutkarska scena je u proteklih dvanaest godina postala sukreatorom varaždinskoga kazališnog repertoara i dijelom varaždinskoga kazališnog svakodnevlja, ali i relevantnom činjenicom u životu hrvatskoga teatra danas.

I.

Varaždinska višestoljetna kazališna tradicija tek je pred desetak godina, osnivanjem Dječje i lutkarske scene varaždinskog HNK, obogaćena kontinuiranim radom na kreiranju i uprizorenju repertoara namijenjenog djeci, kako s ciljem estetskog odgoja putem kazališta, tako i promicanja scenskoga stvaralaštva općenito.

Ako se kazalištem za djecu smatra prikazivački oblik s djecom i/ili za djecu koji se koristi sredstvima kazališnog izraza – govorom, pokretom, kostimom, maskom, kulisama – počeci su mu u “didaktičkom” kazalištu u kojem su se glumom predstavljali određeni nastavni sadržaji.

Slijedom navedenoga, početke našega kazališta (i) za djecu (jer su glumci bili isključivo đaci) moguće je potražiti već u đaćkom kazalištu varaždinske Isusovačke gimnazije (započinje s radom 1607., djelujući 135 godina) čije su predstave - izvođene javno, prigodom pojedinih blagdana, a dostupne svim žiteljima - bile didaktičke i pedagoški koncipirane drame iz lektire, uglavnom na latinskom jeziku (kasnije i na hrvatskom).

Prema srednjoeuropskoj tradiciji, temeljni je lokalitet isusovačkih predstava bio gimnazijska zgrada, no prikazivane su i u crkvama ili ispred njih, na trgovima, u velikaškim palačama ili kao sastavni dio procesija.

Jednako kao što su isusovačke školske drame izvođene uz određene dane u godini – uz poklade, kraj školske godine, te 31. srpnja, dan sv. Ignacija, osnivača reda – tako su i prve predstave za djecu - izvedene u Gradskom kazalištu u Varaždinu (osnovano 1915., djelovalo do 1923, poznatije kao *sedam sezona Andre Mitrovića*) – bile uprizorene u čast Božića.

Već prve kazališne sezone (28. prosinca 1915.) izvedena je božićna komedija u 13 slika s plesom Carla Augusta Görnera *Snješka i sedam patuljaka*, potom (6. prosinca 1919.) i *Trnoružica* istog autora., dok je na Božić 1919. godine redateljica (!) Ančica Mitrović (glumica i supruga kazališnog ravnateljica Andre Mitrovića) uprizorila *Kako je Nevenka išla tražiti malenoga Isusa*, autora Thomasa Lehmana .

A prvu predstavu za djecu u Hrvatskoj – i to upravo Görnerovu Trnoružicu - izvode 1886. profesionalni glumci zagrebačkog Narodnog kazališta koje od toga vremena uprizoruje u prosjeku jednu dječju predstavu godišnje.

Između dva svjetska rata (u Zagrebu) kazališne komade za djecu izvodi i Strozzijsko Dječje carstvo, a u to vrijeme započinje i profesionalizacija lutkarstva u Hrvatskoj¹ i to djelovanjem zagrebačkog Teatra marioneta koji će 1920. *praiizvesti* Domjanićev igrokaz *Petrica Kerempuh i spametni osel*, inspiriran Lovrenčićevim djelom (objavljenim u Varaždinu 1834.) *Petrica Kerempuh iliti Chini y syvlenye chloveka proschenoga*.

Međutim, u Varaždinu nije zabilježen sustavniji rad na kazališnom repertoaru za djecu sve do 50-ih godina prošloga stoljeća kada Narodno kazalište «August Cesarec» otpočinje s praksom uprizorenja jednog premijernog naslova (gotovo) u svakoj kazališnoj sezoni.

Tako su - u vrijeme kad diljem Europe niču kazališta namijenjena djeci i mladima - na repertoaru varaždinskog Kazališta 50-ih i 60-ih godina, uz predstave za odrasle, svoje mjesto pronašli i *Winnetou* Karla Mayja (dramatizacija Branko Špoljar) u režiji Rudolfa Opolskog, Goodrich- Hackettov *Dnevnik Ane Frank* redatelja Vida Fijana, te Maeterlinckova *Plava ptica* redatelja Slavka Andresa, dok su se od domaćih na repertoaru bili (onodobno suvremeni) autori : Branko Ćopić - *Orlovi rano lete* redatelja Sebrije Bisera, Mato Lovrak - *Družba Pere Kvržice* u režiji Daneta Georgijevskog (jednog od prvih *kazališnih* ljudi navedenoga razdoblja koji su sustavnije radili na repertoaru namijenjenom djeci), ujedno autora i redatelja igrokaza *Mokito* i alegorične igre *Strašilo*.

Najizvođenija predstava navedenoga razdoblja (72 izvedbe) su Ćopićevi *Doživljaji Nikoletine Bursaća*, redatelj Vida Fijana.

¹ Bogner-Šaban, Antonija: *Marionete osvajaju Zagreb*, Hrvatsko društvo kazališnih kritičara i teatrologa, Teatrološkijska biblioteka, knjiga 24, Zagreb, 1988., str. 6

U 70-im godinama minologa stoljeća na varaždinski kazališni repertoar za djecu i mlade konačno se oslobađa isključivo *lektirno/podobnih* naslova, a izvedbe navedenoga desetljeća i tematikom i načinom interpretacije korespondiraju kako s djecom, tako i sa svjetonazorom mladih onoga vremena.

U spomenutom razdoblju u predstavama za djecu i mlade - kao redateljica - upečatljiv trag ostavlja znamenita hrvatska dramska pedagoginja Zvezdana Ladika, uprizorivši Greidanusovu “muzičku komediju za djecu od 6 do 60 godina dalje” *Hodl de Bodl*, zatim *Nevu Nevičicu* Ivane Brlić-Mažuranić (dramatizacija Igor Mrduljaš), te Minoli-Herbertovog *Vilenjaka s Mjeseca*.

Djeci omiljene, a i među mladima popularne, bile su izvedbe predstava *Žburkova djeca* Reinera Hachfelda u režiji Srećka Capara, Hachfeld-Ludvigov *Štrokoloko i Malapala* redatelja Krste Mihaljevića, jednako kao i Krüger-Volkerov *Maksimilijan Zviždukalo* u režiji Petra Večeka 1988. godine.

II.

Razmatrajući pitanje što je zapravo dobro kazalište za djecu danas, predsjednik Međunarodnog ASSITEJ-a (udruge kazališta za djecu i mlade sa 75 centara u cijelom svijetu) Wolfgang Schneider² navodi, među ostalim, da je to **kazalište zanimljivo svima**, ono koje je **pokretač komunikacije i ohrabrenje za život** i kazalište koje **svoju publiku shvaća ozbiljno sada i ovdje**, a ne tek kao neku eventualnu, buduću u koju se “sad” samo investira.

To je ono i onakvo i onakvo kazalište koje (najmlađima) omogućuje istraživanje svijeta kazališnim sredstvima, kazalište koje je djeci **ulazak u medij i umjetnost po sebi**.

Cilj je ovog rada, osvrtno na repertoarne naslove te analizom *praizvedbi* (recepcija kritike i publike) naznačiti estetske odrednice rada Dječje i lutkarske scene i ukazati na njenu važnost za varaždinski kazališni život, a i šire.

Dječja i lutkarska scena HNK u Varaždinu nastala je 1994. godine iz želje i potrebe za kontinuiranim radom na kazališnom repertoaru namijenjenom prvenstveno djeci i mladima.

Inzistirajući od samih početaka djelovanja Scene na autentičnosti: *mi u Varaždinu uvijek smo htjeli ostati varaždinski... tako smo se trudili i oko specifično našeg; osobnog estetskog identiteta – varaždinskog glumačkog ansambla i domaćeg autorskog tima*³, umjetnički voditelj Scene, redatelj Dubravko

² Schneider, Wolfgang: vidi u *Kazalište za djecu: aspekti diskusije, utisci iz Europe, modeli za budućnost*, Biblioteka *Mala scena*, Zagreb, 2002.

³ Torjanac, Dubravko u «Stalna dječja i lutkarska scena» u *Kazalište 4*, HNK u Varaždinu, 17. lipnja 1995., str. 17

Torjanac, okuplja oko sebe krug stalnih suradnika, mahom Varaždinaca: autoricu tekstova i songova Vesnu Kosec-Torjanac - čija je većina igrokaza (iz zbirke *Veselo maleno, šareno*, objavljene 1997. godine) *praiizvedena* na varaždinskoj Dječjoj i lutkarskoj sceni, skladatelje Dragutina Novakovića-Šarlija i Davora Bobića te Ivana Duića - scenografa, kostimografa i kreatora lutaka dok se od 2004., radom na vizualnom identitetu (plakati i programske cedulje Scene) - stalnim suradnicima pridružuje i Smiljana Čoh.

Kako joj i samo ime govori, Dječja i lutkarska scena osnovana je s nakanom izvođenja predstava:

- s profesionalnim glumcima za djecu
- sa *živim* glumcem i lutkom, također za djecu
- lutkarskih predstava za djecu
- uprizorenja s lutkama za odrasle (no to, do danas, Scena nije uspjela realizirati).

Na repertoaru varaždinske Dječje i lutkarske scene svoje su mjesto pronašla, u proteklih dvanaest sezona, djela domaćih, ali i stranih – i klasičnih i suvremenih (i to ne isključivo dramskih) - autora, kao i osuvremenjene/autorske obrade klasičnih djela za djecu.

Jedna od mogućih **podjela cjelokupnog repertoara Dječje i lutkarske scene** - konkretno četrnaest uprizorenja za djecu, od čega je šest *praiizvedbi* - je sljedeća:

A) dramatizacija domaćih klasika

- **Regoč** Ivane Brlić-Mažuranić, dramatizacija Vesna Kosec-Torjanac, redatelj Dubravko Torjanac
- **Bijeli jelen** Vladimira Nazora, dramatizacija i režija Dubravko Torjanac
- **Voda** Vladimira Nazora, dramatizacija i režija Dubravko Torjanac.

B) dramatizacija stranih klasika

- **Kraljević i prosjak** Marka Twaina, dramatizacija i režija Dubravko Torjanac
- **Mali princ** Antoineta de Saint-Exuperyja, dramatizacija Vesna Kosec-Torjanac, redatelj Dubravko Torjanac.

C) autorski tekstovi nastali po motivima bajki

- **Vuk i tri prašćića** Vesne Kosec-Torjanac, redatelja Dubravka Torjanca

- ***Ivica i Marica*** Vesne Kosec- Torjanac, redatelj Dubravka Torjanca
- ***C.N.R*** Dubravka Torjanca prema Andersenovu *Carevom novom ruhu*, režirao Dubravko Torjanac

D) ludičke scenske igre

lutkarske: ***Pijetao se sastavlja*** Daneta Zajca, redatelj Dubravko Torjanac i ***Okom oko oka*** Vesne Kosec-Torjanac, redatelj Dubravka Torjanca
dramska igra ***Hoću-neću*** Vesne Kosec-Torjanac, redatelj Dubravka Torjanca.

E) uprizorenja na kajkavskom

- ***Videl sem Jezusa***, lutkarsko-glazbeni igrokaz Vesne Kosec-Torjanac, redatelj D.Torjanca; prema motivima međimurske narodne priče napisao Dubravko Torjanac, songovi Vasna Kosec-Torjanac, redatelj Dubravko Torjanac;
- lutkarska igra ***Petrica Kerempuh i spametni osel*** Dragutina Domjanića u režiji Zlatka Boureka, a u koprodukciji sa sisačkom *Kristalnom kockom vedrine*.

Kao što je vidljivo iz navedenoga, autorica čak pet (tekstova) od ukupno šest *praižvedenih* uprizorenja Scene je Vesna Kosec-Torjanac dok režije 13 (od ukupno 14) premijerno izvedenih naslova potpisuje Dubravko Torjanac, i sam autor šeste *praižvedbe*.

Slijedom kronologije spomenutih *praižvedbi*, ukazat će se na njihove značajke i na eventualne specifičnosti koje su pridonijele estetskom identitetu Scene.

III.

Videl sem Jezusa ili *Inzistiranje na vlastitosti - tradiciji i kajkavskom idiomu*

Formalni početak djelovanja Dječje i lutkarske scene je 23. prosinca 1994., kada je - s ciljem povratka tradiciji izvođenja predstava uoči blagdana u crkva- ma prije mise - *praižveden* glazbeni božićni igrokaz na kajkavskom *Videl sem Jezusa* Vesne Kosec-Torjanac, u crkvi Kaptola Čazmansko-varaždinskog, uz (netom osnovani) Simfonijski orkestar HNK u Varaždinu pod ravnanjem dirigenta Slavka Magdića (i uz Dječji Zbor V. osnovne škole pod ravnanjem Ružice Kapitan).

Na način blizak najmlađima, jasnim metaforama a toplo i prisno, autorica pripovijeda svima dobro znanu priču o *Jezušek* uz pomoć malog Iveka (ani-

macija lutke Zvonko Zečević), koji prije no što će usnuti, legne na slamicu onako «kak je Jezušek spal» te molitvom «Anđele, čuvaru mili...» dozove Anđela koji i njega i publiku vodi na duhovno putovanje od Kristova rođenja ...do Ivekova buđenja na Božić (kad se san ne prekida, jer «Videl sem Jezuša...»)

Predstavu (koja se nakon premijernog izvođenja seli na Veliku scenu Kazališta, gdje se izvodi uz snimljenu pratnju orkestra) je režirao Dubravko Torjanac, nadahnutu glazbu za nju skladao je Davor Bobić, dok izradu lutaka, kostimografiju i scenografiju potpisuje Ivan Duić.

Izvođači, glumci varaždinskog HNK - Zvonko Zečević, Robert Plemić, Marija Krpan, Zdenko Brlek, Gordana Job i Stojan Matavulj - ovom će *praizvedbom* također postati sastavnim dijelom Dječje i lutkarske scene, jer će svatko od njih, i to u više navrata, igrati u novim predstavama za djecu koje su tek imale doći.

Promotivni razlog tražio je vlastitost...nešto što se prirodno veže za sredinu u kojoj Scena djeluje”,⁴ navodi u osvrtu na desetgodišnji rad Scene D. Torjanac, obrazlažući odabir kako biblijske priče tako i kajkavskog idioma, ukazujući na ovu predstavu kao na *kulturno-religiozni, ali i didaktični moment «oživljavanja» jaslica i to u kombinaciji živoga glumca i lutke, u obliku primjerenom dječjem uzrastu*“.⁵

Suočivši se pri samom osnivanju Scene s nedostatkom književnih tekstova za kazališnu izvedbu s tematikom bliskom djeci, Vesna Koscec-Torjanac sama se - uz prethodno spisateljsko iskustvo, a i ono profesionalno, vezano uz Kazalište - prihvaća pisanja prvog u nizu tekstova što će ih Scena uprizoriti te tako nastaje scenski igrokaz *Videl sem Jezuša*, izveden od 1994. do 1997. godine ukupno 27 puta.

Bez obzira na moguće manjkavosti izvedbe, ovaj je prvijenac Scene mnogim malim Varaždincima jamačno ostao u sjećanju - bilo kao prvi susret s kazalištem ili kao prvo gledateljsko iskustvo predstave sa živim glumcem i kazališnom lutkom.

Norci ili Dječje kazalište nema samo jednu publiku

Neprihvaćanje strogo uvriježene podjele predstava na one za djecu te one za odrasle, jer *dječje kazalište jedino je kazalište koje nema samo jednu publiku: odrasli vode djecu, a drugi put djeca vode svoje odrasle u kazalište*⁶, postat će od samog početka svojevrsnim credom Scene.

⁴ LU(t)KA, br. 3, god 2, ZAGREB, 1996., str.17

⁵ ibidum

A da je moguće raditi i predstave (pod)jednako zanimljive svim dobnim uzrastima, ponajbolje su pokazali *Norci*, glazbena komedija za djecu i odrasle na kajkavskom, autorskoga tima Dubravka Torjanca i Vesne Kosec-Torjanac, *praižvedena* 24. svibnja 1998. u varaždinskom HNK.

Norci - svojevrsna varijanta pučkoga kazališta – nastali su prema predlošku međimurske narodne priče, no ne na način ponavljanja folklor, već uzimanjem folklornih elemenata kao motiva ludičke strukture djela.

Dubravko Torjanac, autor teksta (nagrađenog 1997., prvom nagradom Hrvatske udruge kazališta za mladež), ujedno i redatelj predstave - ponudio je upravi kazališta “tu smešnu zafirkanciju i ništ više” (kao zamjenu za adaptaciju Londonova *Bijelog očnjaka* koja je otpala) rukovođen ponajprije kajkavskim i folklornošću, ali samo kao ishodištem za autorski tekst.

Tekstu je Vesna Kosec-Torjanac nadopisala songove, koje u duhu narodnih međimurskih uglazbljuje Dragutin Novaković-Šarli i tako nastaje glazbena komedija o Mladencu koji odluči napustiti *noru* obitelj, a vratit će se pronađe li veće *norce* od svojih ukućana.

Razigrana je to i duhovita predstava s nizom komičnih životnih situacija i dosjetki o ljudskoj gluposti, gledateljima bliska i zato jer je na kajkavskom, *čestom mediju arhaičnih, ali i suvremenih tekstova u kojima se svijet prikazuje prelomljen kroz prizmu karnevalizacije*⁷.

Kostime, kao i efektne scenografije “u duhu naivne pučke ikonografije” (kako navodi spomenuti kritičar), potpisuje Ivan Duić, dok se među solidnom glumačkom ekipom (Robert Plemić, Berislav Tomičić, Gordana Job, Zdenko Brlek, Vesna Stilinović) izvrsnim kreacijama istaknuli Robert Plemić (kao Mladenec) i Berislav Tomičić s inventivno uklopljenom, a od publike burnim aplauzom popraćenom interpretacijom Elvisa Presleyja.

Predstava je s velikim uspjehom odigrana 86 puta, sudjelovala je na Međunarodnom Festivalu djeteta u Šibeniku, na ASSITEJ festivalu za djecu i mladež u Čakovcu, zatim i na Festivalu glumca u Vinkovcima kao i na Festivalu pučkog kazališta, Čavle.

Dodijeljena joj je 1998. nagrada Hrvatskoga glumišta u kategoriji predstava za djecu i mladež kao najboljoj predstavi; Ivan Duić nominiran za najbolju scenografiju, a Robert Plemić za najbolje glumačko ostvarenje.

Norce izvodi nekoliko godina kasnije i Dječje kazalište Dubrava (kojom prilikom su se među premijernom publikom našli i svi varaždinski *norci*!)

Hoću- neću : maštovite scenske varijacije na temu spontane dječje igre

⁶ razgovor s Dubravkom Torjancem (vođen 13. veljače 2007., osobne dnevničke bilješke)

⁷ Peričić, Denis: Varaždinske vijesti, 27. svibnja 1998.

Dječjoj i lutkarskoj sceni uspjelo je stvoriti inventivna scenska uprizorenja koja su bila na repertoaru više sezona čak i onda (a možda i tome unatoč!) kada se stvaralo u *pet minuta* i *po narudžbi*.

Kazališna predstava za najmlađe ***Hoću- neću*** autorice Vesne Kosec-Torjanac, u režiji Dubravka Torjanca, ***praižvedena*** 18. prosinca 1999., nastala je zapravo (po narudžbi uprave Kazališta) kao prigodna (božićna) predstava za djecu, da bi potom s nekim izmjenama - scenski nadograđena, doživjela gotovo stotinu izvedbi.

Koristeći mogućnosti bezbrojnih varijacija dječje igre, a polazeći od brojalice *Pošla koka u dućan*, autorici uspijeva, u nizu razigranih epizoda dočarati mnogobrojne *hoću-neću varijacije* na kojima je temeljena svakodnevna dječja igra, a u njoj je pravilo da – pravila nema.

No, posebna vrijednost te scenske igre je u samoj glumačkoj izvedbi, jer se četvero glumaca (Berislav Tomičić, Marija Krpan, Jagoda Kralj Novak i Zdenko Brlek) - na sceni prepunoj rekvizita koji potiču na igru, uz tek jedan kovčeg i konopac razapet uzduž pozornice (scenografija Ivan Duić) *ne trude oponašati djecu, nego, potaknuti zadanim predlošcima, improvizacijama nastoje probuditi ono djetinje u sebi*⁸ igrajući se mame i tate, kuhanja ručka, vjenčanja... s mogućnošću nadograđivanja predstave, uvođenja novog početka umjesto kraja, njena mijenjanja i prilagodbe publici, kao i izvođenja po vrtićima, školama i sličnim izvankazališnim prostorima.

Predstava je razveseljavala male, ali i velike tijekom 72 izvedbe kako u kazališnom, tako i u izvankazališnom prostoru.

Okom oko oka ili Ludizam lutkarske igre

Da je svaka prava lutkarska predstava kazališna čarolija kojom je gledatelj, bez obzira na dob uvijek iznova opčinjen, pokazala je lutkarska predstava Scene *Okom oko oka*, izvedena pretpremijerno na Lutkarskom proljeću u Vukovarsko-srijemskoj županiji, *a premijerno* (praižvedba) 16. travnja 2000. u varaždinskom HNK.

Lutkarskom predstavom *Okom oko oka*, čiji tekst zajednički potpisuju Vesna Kosec-Torjanac i Dubravko Torjanac, Dječja i lutkarska scena odlazi korak dalje u istraživanju novih scenskih mogućnosti prezentacije kazališnog čina.

Svjesni specifičnosti igre sa scenskom lutkom (već korištenom u nizu predstava, najčešće u kombinaciji sa živim glumcem), ali i dramaturških specifičnosti žanra, spisateljsko-redateljski dvojac – stvara tekst strukturalno oprečan *literarnom* načinu izlaganja priče.

⁸ Foretić, Dalibor: Varaždinske vijesti, 8. ožujka.2000.

Logika mu je, naime, scenografsko- lutkarska, pri čemu jedan element/ motiv povlači za sobom sljedeći te se priča, uz efekt začudnosti, “sklapa” na samome završetku.

Iako nije nevažna, jezična je igra u ovoj lutkarskoj čaroliji sekundarna.

Primarna je ona animacijska : na praznoj sceni – ogroman kaput u kojemu se skriva glumac-animator (Alen Liverić).

Potom iz kaputa proviri glava, iza nje i ruke , a u svakoj jedan ginjol (za koje «od glave» saznajemo da su kupljeni u šetnji gradom) koji se međusobno sukobljavaju da bi potom udarcem čekića (po glavi) obezglavili tijelo, postavši sami na neko vrijeme glavom u duetu, a kad im igra dosadi, prepustit će je rukama.

A u rukama *prvorazrednog meštra animacije*⁹ oživljavaju najrazličitiji scenski rekviziti, postajući scenskim lutkama čija igra - kad ginjoli odluče sami ponovno, dio po dio, sastaviti glumca - postupno *ulančava* priču.

Naime, glumac-animator (praćen primjedbama i prijedlozima mališana iz publike) animira dijelove tijela : ruke, oči, nos, noge, uši, usta – da bi , na kraju maštovite animacijske i (odrasloj publici zanimljivije i razumljivije) leksičko-semantičke igre antropomorfiziranih dijelova tijela - glumac, na zadovoljstvo svih, ponovo bio “u jednom komadu”.

Kako konstatira u svome osvrtu na ovu predstavu Stijepo Mijović Kočan (u *Školskim novinama* od 2. svibnja 2000.) ono što je pokazao Alen Liverić u ovom komadu *prvorazredna je lutkarska atrakcija*, pri čemu je dvojac Torjanac dobio dostojnoga (ovdje za uspjeh i najzaslužnijeg) trećeg člana, zaključivši na kraju da su *varaždinski kazalištarci ni iz čega stvorili pravo lutkarsko kazalište. Ne ipak ni iz čega : iz želje za igrom i stvaranjem, iz velikog glumačkog dara opće pune profesionalnosti.*

Kreiranje lutaka kao i scenografija djelo su Ivana Duića, a glazbu za predstavu odabrao je Alen Liverić.

Predstava, izvedena ukupno 46 puta, sudjelovala je na brojnim festivalima, a samoj je Sceni donijela dosad najveći broj nagrada.

Festivali : Svjetski lutkarski festival Lahore, Pakistan; Međunarodni lutkarski festival, Istanbul, Turska; SLUK, Osijek ; Festival glumca u Vinkovcima; Lutkarsko proljeće u županiji Vukovarsko-srijemskoj; Mednarodni lutkovni pristan, Maribor, Slovenija; Revija Lutkarskog kazališta Gradskog kazališta lutaka, Rijeka.

Nagrade: SLUK, Osijek – nagrada Alenu Liveriću za najbolju animaciju i glumačku kreaciju; Lutkovni pristan, Maribor – *25 zlatnih zvezdic*; Festival

⁹ Mijović Kočan, Stijepo: Školske novine, 2.svibnja2000.

glumca u Vinkovcima, nagrada Fabijan Šovagović – nominacija A. Liverića za Nagradu Hrvatskog glumišta u katagoriji – najbolji glumac u predstavama za djecu i mladež.

Vuk i tri prašćića; Ivica i Marica ili Kako iznova pronaći bajku

Želeći demistificirati bajku, oduzimajući joj pritom *strašnost*, a scensku priču učiniti originalnom i svojom, Vesna Kosec-Torjanac u svim dramatisacijama daje novo viđenje bajke ili duhovitom preoblikom već postojećih (*Vuk i tri prašćića*) ili pak nadopisivanjem novih situacija i likova (*Ivica i Marica*).

No zajedničko svim njenim dramatisacijama je to da *čudesno/nadnaravno (p)ostaje konstitutivnim elementom u kreiranju svjetonazora, ali i partner u prihvaćanju nekonvencionalnog poimanja stvarnosti – a tako iščitana scenska igra traži kao suigrača (i) odraslog ili pak ono vječno dijete u njemu*.¹⁰, brišući tako jasne granice između predstava za djecu i onih namijenjenih odraslima.

U lutkarskoj igri (upotpunjenoj songovima) Vesne Kosec-Torjanac ***Vuk i tri prašćića***, nastaloj prema svima znanoj bajci, a *praizvedenoj* 12. travnja 1996., potom i obnovljenoj 4. svibnja 2003., nije demistificirana samo bajka u nego i zao vuk. On postaje nestašnim i *nestrašnim* vukom koji sklada stihove s rockerskim štihom, uz žarku želju da nastupi na šumskom festivalu i tek tjeran glađu, pokazuje vučju ćud.

Redatelj Dubravko Torjanac (jednako kao i u *Pinokiju, Malom princu...*) demistificira (malom gledatelju) lutku/ lutkarsko kazalište u klasičnom smislu.

U lutkarskoj predstavi *Vuk i tri prašćića*, glumice-animatorice Mirjana Sinožić/Piko, Marija Krpan/Roko i Gordana Job/Mirko se ne skrivaju se iza paravana, već se, s velikim antropomorfnim lutkama-prašćićima ispred sebe kreću scenom dok Ivica Plovanić - interpretirajući vuka Grgu - zorno pokazuje malim gledateljima kako se maskiranjem (masku navlači pred njima, na sceni) pretvara u taj lik.

Vuk, označen maskom, funkcionira u u brznoj izmjeni prizora predstave bolje nego velike antropomorfne lutke-prašćići čiju je (razigraniju) animaciju otežava i obilje stihovanog teksta koji *mjestimično usporen ponavljanjima više pogoduje dramskom nego lutkarskom izričaju*.¹¹

Glazba uživo Dragutina Novakovića Šarlija (gitara) uz pratnju Stjepana Levanića (flauta) - omogućila je, jednako kao i funkcionalna scenografija (duhovito riješena gradnja kućica) Ivana Duića, uspjele prijelaze iz prizora u prizor.

¹⁰ Dragović, Spomenka: Školske novine, 30. prosinca 2004.

¹¹ Foretić, Dalibor: Varaždinske vijesti, 17. travnja 1996.

Mališani, koji su već na premijeri *pomagali* kako prašćićima tako i vuku pri izvedbi songova, pokazali su velik interes za predstavu, koja je, uz već spomenutu obnovu, doživjela ukupno 79 izvedbi.

A karta više tražila sa i za *Ivicu i Maricu*, Vesne Kosec-Torjanac, redatelja Dubravka Torjanca, predstavu za djecu kojom je Dječja i lutkarska scena 6. studenog 2004. godine dostojno obilježila deset godina djelovanja.

Tu bajkovitu i vedru scensko-glazbenu igru za djecu je znalački razigrala i rasplesala koreografkinja Desanka Virant, čime je uz (autoričine) songove, a uglazbio ih je Dragutin Novaković- Šarli, postignut i *stih* mjuzikla.

Početak priče smješten je u realnost – u sudnicu, kamo je privedena okrivljena i simpatično zavodljiva Vještica (izvrsna kraecija Sunčane Zelenike) da joj se sudi jer je bila zla prema Ivici (Berislav Tomičić) i Marici (Ines Bojanić).

Svjedočeci protiv nje, Ivica i Marica počinju pričati priču/igrati igru “s tatom smo išli u šumu” ušavši tako, zajedno s gledateljima u prostor bajkovitog, u prostor Čudesne šume, gdje su - uz zamamni ples Cvjetova, ludovanje Gljiva, a uz pomoć Vješticina Mačka (odličan scenski pokret Marinka Prge), a ne Policajca (simpatično komični Robert Plemić) – konačno nadmudrili vješticu i sretno se vratili na početak priče, u sudnicu, gdje će se igra i završiti.

A završit će se na zadovoljstvo najmlađih jer su, postavši Porotom, postali i sukreatorom igre/priče u kojoj su mogli i naučiti i to da je slatkorječivost nepoznatog opasna je koliko i privlačna, ali i to da nitko nije ni potpuno dobar ni potpuno zao.

A od moguće se didaktičnosti ova uspješno priča brani kako etičkom niti utkanom u nju, tako i vedrim svjetonazorom i humorom u kreiranju likova.

Kao uspomenu na predstavu (izvedenu 55 puta) gledateljima je uz nju ponuđena i slikovnica, za čiji je vizualni identitet maštovito i originalno rješenje dala mlada Varaždinka Smiljana Čoh, također i autorica plakata, otpočevši time uspješnu suradnju s Dječjom scenom.

IV.

I samim dvanaestgodišnjim postojanjem Dječja i lutkarska scena varaždinskog HNK postala je nezaobilaznim dijelom, kako varaždinske, tako i hrvatske kazališne i kulturne scene.

Kreirajući scenski repertoar za najmlađe, a imajući na umu manjak (ne samo) dramskih tekstova za uprizorenje, autorski dvojac Vesna Kosec-Torjanac i Dubravko Torjanac stvorio je, autorske tekstove za najmlađe - bez obzira na to jesu li sva uprizorenja podjednako uspješno *kreirana* ili pak prihvaćena od (dijela) kritike/publike - namijenjene scenskom izvođenju, obogativši tako ne samo varaždinski kazališni repertoar nego i hrvatsku književnost za djecu.

Ne zaobilazeći pri stvaranju ni standardni govor, autori u tekstovima za djecu rabe i kajkavski govorni izričaj kao opredjeljenje temeljeno na (kajkavskoj kulturnoj) tradiciji.

Vežu pak, s tradicionalnim, pučkim, *domaćim* kao sastavnim dijelom identiteta i entiteta – ustrajući i dalje na istraživanju uvijek novih mogućnosti sceniskog izražavanja – Dječja i lutkarska scena potvrđuje i najnovijom premijerom lutkarskog igrokaza Dragutina Domjanića *Petrica Kerempuh i spametni osel*, redatelja, scenografa i kreatora lutaka Zlatka Boureka, izvedenog (u suradnji sa sisačkom *Kristalnom kockom vedrine*) premijerno 3. rujna 2006., u duhu pučkog teatra - na otvorenom, unutar zidina varaždinskoga Starog grada.

A možda se Petrica Kerempuh, varaždinski grabancijaš i potepuh - iznjedren iz pera Jakova Lovrenčića, a službeno ugledavši svjetlo dana u Varaždinu 1834. - i uputio u svijet, u *scensko oživljavanje komediografskog modela grabancijaštva*¹² u formi Domjanićevog igrokaza (napisanog za Teatar marioneta pod vpseudonimom Vujec Grga i *praižvedenog* 1920. u Zagrebu) samo zato da bi se opet mogao (uz pomoć Bourekovih *grdača*) smijati grabancijaško-kazališnim **kajem** (i) pred svojom, varaždinskom (i *malom* i *velikom*) kazališnom publikom.

SAŽETAK

O STVARALAČKOM TRAGANJU DJEČJE I LUTKARSKE SCENE HNK U VARAŽDINU

Nakana je rada - pregledom repertoara, te osvrtom na *praižvedbe* predstava Dječje i lutkarske scene varaždinskoga HNK – ukazati na specifičnosti estetike Scene, kao i značaj njena djelovanja u varaždinske kazališnom životu, a i šire.

U kreiranju autentičnog kazališnog izraza – nerijetko spoja umjetničkoga htjenja i nužnog oslušivanja imperativa prakse – Dječja i lutkarska scena je u proteklih dvanaest godina postala sukreatorom varaždinskoga kazališnog repertoara i dijelom varaždinskoga kazališnog svakodnevlja, ali i relevantnom činjenicom u životu hrvatskoga teatra danas.

Gljučne riječi: Varaždin, kazalište, dječja i lutkarska scena

¹² Bogner-Šaban, Antonija: «*Marionete...*», str. 23

SUMMARY

ON CREATIVE SEARCH ON THE CHILDREN'S AND PUPPET STAGE IN THE CROATIAN NATIONAL THEATRE IN VARAŽDIN

The purpose of the work - considering repertoire and regarding the first plays of The Children Theatre and The Puppet Scene of Varaždin National Theatre is to show the specific quality of aesthetics of the Stage, as much as an importance of its activity, not just in Varaždin theatre life but far broader.

In the creating of an authentic theatre expression, pretty often joining of an artistic strivings and a careful listening of everyday practice, The Children Theatre and The Puppet Scene has become in the last decade a great contributor of Varaždin theatre repertoire and the part of Varaždin theatre everyday life, but at the same time the relevant factor in Croatian theatre life today.

Key words: Varaždin, theatre, children's and puppet stage